

BANKING SECTOR OF SERBIA IN THE YEAR 2008

Analysis of financial position and financial result¹

Banking sector of Serbia, in the year 2008, recorded growth of the main indicators of financial strength and stability, but with the dynamic allowing the level of sustainable growth from the year 2007. The real growth of these indicators is lower than the nominal one, and it is the result of the fall in value of the national currency in respect to the leading world currencies, especially in the second half of the year, of the restrictive monetary and prudential policy, but also of the impact of the financial crisis spilling over from the world financial markets into the market of Serbia. Comparative survey of the majority of indicators in late 2008 in respect to the year 2007, confirms the above stated findings.

Figure 1 *Indicators of financial position and strength*

in mil. EUR

Indicator	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	Index	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Total balance sheet size	16,130	21,182	21,632	131	102
Total capital	2,972	4,411	4,879	148	110
Crediting activities	7,523	10,440	12,609	138	120
Number of banks	37	35	34	-	-

Source: National Bank of Serbia Statistical Bulletin, December 2008 – January 2009

National supervisor, the National Bank of Serbia, in addition to its years-long conservative prudential policy, during the year 2008 additionally intensified the efforts in the area of prudential supervision. Such a very strict policy applied over a number of years of prudential supervision, yielded very good results actually at the moment of the appearance of the financial crisis on the global level, followed also by high psychological apprehension on the domestic market. Confirmation of the previous statements can be found in the following:

- ▶ Until the end of the year 2008, a high level of quality of the balance sheet and of the off-balance assets was preserved. The highest ranking assets (of an A and B category) still make up for over 60% of the total assets at the level of the sector, i.e. the share of the balance sheet and off-balance assets with the status of default liabilities in the total classified balance sheet and off-balance assets is 8.6%.
- ▶ Liquidity of the banking sector was maintained at a satisfactory level, which was of extreme importance when in September and October 2008 because of high psychological trepidations, there was a significant withdrawal of deposits of the physical persons, primarily of the deposits kept in foreign exchange, from the bank potentials. The banks have readily faced this impact on the foreign exchange liquidity and have in full complied with the requests of their clients.

The preserved stability of the banking sector is the result of timely and adequate activities undertaken by the National Bank of Serbia not only in the field of preventive supervision, but also in the area of regulatory framework, intended to mitigate the spill over negative effects on the domestic financial institutions.

In the context of the overall measures undertaken by the National Bank of Serbia, among the

¹ By Vesna Matić, Ph.D., special advisor, Association of Serbian Banks

БАНКАРСКИ СЕКТОР СРБИЈЕ У 2008.ГОДИНИ

Анализа финансијске позиције и финансијског резултата¹

Банкарски сектор Србије у 2008. години бележи раст основних индикатора финансијске снаге и стабилности, али са динамиком која омогућује ниво одрживог раста из 2007. године. Реални раст ових индикатора нижи је од номиналног и резултат је пада вредности националне валуте у односу на водеће светке валуте, нарочито у другој половини године, рестриктивне монетарне и пруденционе политике, али и утицаја финансијске кризе која се преноси са светских финансијских тржишта на тржиште Србије. Упоредни преглед већине индикатора на крају 2008. године у односу на 2007. годину, потврђује претходне констатације.

Слика 1 Индикатори финансијске позиције и снаге

у мил. EUR

Индикатор	31.12.2006.	31.12.2007.	31.12.2008.	Индекс	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Укупна билансна величина	16.130	21.182	21.632	131	102
Укупан капитал	2.972	4.411	4.879	148	110
Кредитна активност	7.523	10.440	12.609	138	120
Број банака	37	35	34	-	-

Извор: Статистички билтен НБС, децембар 2008. - јануар 2009. године

Национални супервизор, Народна банка Србије, поред вишегодишње конзервативне пруденционе политике, током 2008. године додатно је интензивирала напоре на плану пруденционе супервизије. Оваква, пре свега, врло строга вишегодишња политика превентивног надзора, дала је врло добре резултате у моменту појаве финансијске кризе на глобалном плану, коју су пратила и висока психолошка очекивања на домаћем тржишту. Потврде претходних констатација су следеће:

- ▶ До краја 2008. године, очуван је висок ниво квалитета билансне и ванбилансне активе. Највише рангирана актива (категорије А и Б) и даље чини преко 60% укупне активе на нивоу сектора, односно, учешће билансне и ванбилансне активе са статусом неизмирене обавезе (default) у укупно класификованој билансној и ванбилансној активи је 8,6%.
- ▶ Ликвидност банкарског сектора одржавана је на задовољавајућем нивоу, што је било од изузетног значаја када је у септембру и октобру месецу 2008. године, због високих психолошких очекивања, дошло до значајног повлачења депозита физичких лица, пре свега у инострану валуту, из потенцијала банака. Банке су спремно дочекале овај удар на девизну ликвидност и у потпуности одговориле захтевима клијената.

Очувана стабилност банкарског сектора резултат је и благовремених, и адекватних активности које је Народна банка Србије предузимала не само на плану превентивне супервизије, већ и на плану регулаторних решења, којима је желела да ублажи преливање негативних ефеката на домаће финансијске институције.

- У контексту укупних мера које је Народна банка предузела, међу привима биле су следеће:
- ▶ мере на плану очувања ликвидности банкарског сектора у смислу директног подстицаја

¹ Припремила др Весна Матић, специјални саветник, Удружење банака Србије

primary ones were the following:

- ▶ Measures in the area of preservation of the banking sector liquidity in the sense of direct instigation offered to the banks for strengthening of their financial and crediting potentials by acquiring additional sources of finances from abroad (suspension of required reserved on the cross-border subordinated bank credits and borrowing of companies for financial leasing from cross-border institutions, thus making the cross-border borrowing much cheaper);
- ▶ Adoption of a special document offering support to banks in the field of liquidity risk management², in the form of recommendations for establishing an efficient system;
- ▶ Measures in the field of overcoming the problem of collection of receivables by banks from their clients, in the sense of an interim amendment to the regulatory framework (in the area of treatment of possible changes in the terms and conditions for approval of credits and loans);
- ▶ Measures for stimulating crediting activities;
- ▶ Stimulative measures for investments by financial institutions in the high quality programmes that are fostering economic development and growth.

Although relatively well-prepared for the encounter with the initial impact of the world financial crisis, the intensive effects of the factors of heightened psychological trepidation, however, led in the direction of undermining the financial and economic stability of the country. The primary indirect consequences were registered in the financial sector as follows:

- ▶ Spilling over of the growth in prices of financial resources from the international financial markets into the domestic market, i.e. from the head offices of parent banks in the world into their subsidiaries in the country;
- ▶ Sharp decrease in the inflow of financial resources from abroad in the context of risk assessment for their placement in the country; and
- ▶ High risk of potential deterioration of the quality of bank assets, because of more difficult access to new sources of finances and effects of depreciation in the dinar exchange rate, in view of the fact that the domestic banking products were mainly indexed in foreign currency.

The initial negative effects on the economic sector were mostly registered as follows:

- ▶ short-term inflationary pressure due to the depreciation of the dinar exchange rate;
- ▶ slowing-down of economic activities and economic growth mostly due to the fall of both foreign and domestic aggregate demand; and
- ▶ deterioration in the balance of payment position of the country.

In a shared interaction, the negative macroeconomic trends in Serbia resulted in turn in the deterioration of the indicators of financial stability of the system in the year 2008. The regime of targeted inflation, agreed upon and harmonised with the Government of the Republic of Serbia, was not realised in the year 2008, in view of the fact that the semi-annual base inflation reached 10.1% annually, which was 4.1% higher than the upper limit set by the targeted range. Although its restrictive monetary and crediting policy was mitigating inflationary pressures, the National Bank of Serbia did not succeed in its efforts to enable the planned base inflation to be achieved. The causes of inflationary trends and pressures were sufficiently robust and were coming from both the external environment (sudden growth of oil prices, fall in the capital inflow from abroad), and from the domestic environment (growth of food prices, expansionist fiscal policies, instability on the foreign exchange market).

Satisfactory capitalisation and a solid deposit basis of the domestic banking sector, but also a very strict prudential and monetary policy, resulted in a high degree of readiness of the domestic industry to respond to the extreme shocks. Nevertheless, looking at a medium-term horizon, in order to maintain its solid position with which it had received the first strike of the world financial crisis, domestic industry will have to engage in an intensive work, primarily, on the following:

- ▶ Maturity and currency restructuring of its financial potentials; and

² National Bank of Serbia, Principles of liquidity risk management,

банкама да јачају своје финансијске и кредитне потенцијале прибављањем додатних извора из иностранства (укидањем обавезне резерве на ино субординиране кредите банака и на задуживање компанија за финансијски лизинг код ино институција, чиме је задуживање у иностранству учинила знатно јефтинијим),

- ▶ доношење посебног документа као подршку банкама на плану управљања ризиком ликвидности², у смислу препорука за успостављање ефикасног система,
- ▶ мере на плану превазилажења проблема на наплати потраживања банака од клијената у смислу привремене измене регулативе (на плану третмана могућих промена услова под којима су кредити одобрени),
- ▶ мере на плану стимулсања кредитне активности,
- ▶ стимулативне мере за улагања финансијских институција у квалитетне програме којима се подстиче привредни развој и раст .

Релативно спремно дочекан међутим, први удар светске финансијске кризе, уз интензивно деловање фактора високих психолошких очекивања, ипак је водио у правцу подривања финансијске и привредне стабилности земље. Прве индиректне последице регистроване су у финансијском сектору као:

- ▶ преливање раста цена финансијских средстава са међународних финансијских тржишта на домаће, односно, са централа банака у иностранству на субвенције у земљи,
- ▶ нагло смањење прилива финансијских средстава из иностранства, у контексту процене ризичности њиховог пласирања у земљи и
- ▶ висок ризик потенцијалног погоршања квалитета активе банака, због отежаног приступа новим изворима и ефеката депресијације курса динара, обзиром да су домаћи банкарски производи углавном индексирани у страној валути.

Први негативни ефекти на привредни сектор углавном су регистровани као:

- ▶ краткорочни инфлаторни притисак због депресијације курса динара,
- ▶ успоравање привредне активности и привредног раста услед пада светске и домаће агрегатне тражње и
- ▶ погоршање платно билансне позиције земље.

У међусобном интеракционом дејству, неповољна макроекономска кретања у Србији, резултирала су и погоршањем индикатора финансијске стабилности система у 2008. години. Режим циљане инфлације, договорен и усаглашен са Владом Републике Србије, није реализован у 2008. години, обзиром да је међугодишња базна инфлација износила 10, 1% годишње, што је за 4, 1% изнад горње границе циљаног распона. Иако је рестриктивном монетарно-кредитном политиком ублажавала инфлаторне притиске, Народна банка Србије ипак није успела да омогући остваривање планиране базне инфлације. Узроци инфлаторних кретања и притисака били су довољно снажни и долазили су из екстерног (нагли раст цена нафте, смањен прилив капитала из иностранства) и домаћег окружења (раст цена хране, експанзивна фискална политика, нестабилност на девизном тржишту).

Задовољавајућа капитализованост и солидна депозитна база домаћег банкарског сектора, али и врло строга пруденциона и монетарна политика, резултирали су високом спремношћу домаће индустрије да одговори екстерним шоковима. Ипак, на средњи рок посматрано, да би одржала солидну позицију са којом је дочекала први налет светске финансијске кризе, домаћа индустрија мораће интензивно да ради пре свега на:

- ▶ рочном и валутном реструктурирању својих финансијских потенцијала, као и
- ▶ на заштити квалитета својих портфолија од утицаја финансијске кризе, што потврђује улогу и значај функције управљања ризицима, као окоснице успешног функционисања банкарске индустрије.

² Народна банка Србије, Принципи управљања ризиком ликвидности

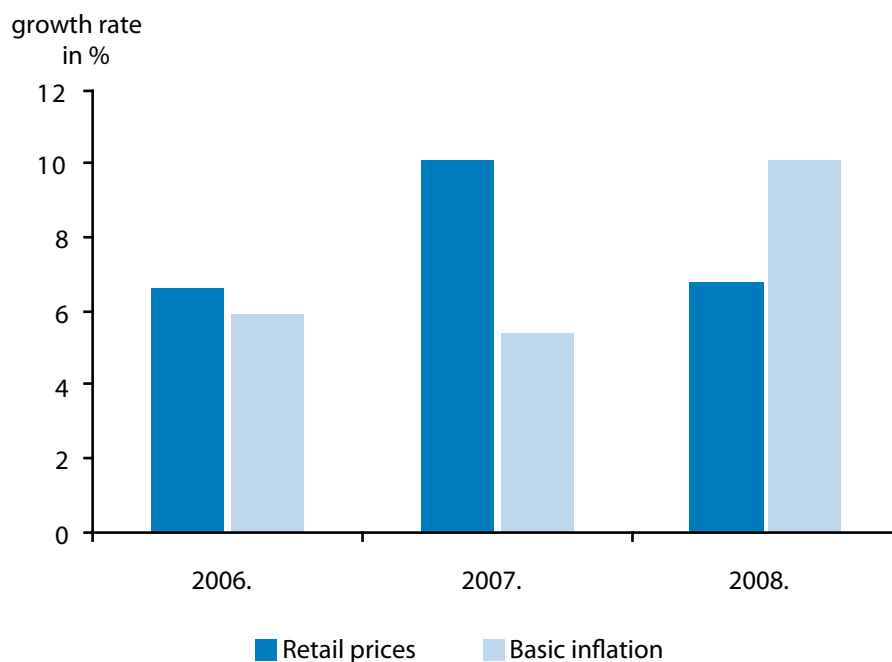
- ▶ Protection of quality of its portfolios from the impact of the financial crisis, which serves to confirm the role and significance of the function of risk management, as a backbone of successful functioning of the banking industry.

Effects of monetary and prudential policies on the banking operations

The strong inflationary impacts, in the light of a sudden jump in prices of basic products (oil, food), but also the psychological apprehension, have resulted in the high growth of basic and total inflation in the first half of the year 2008. The important fall of aggregate demand in the first half of the year did not yield the anticipated deflationary effects, so that the basic inflation continued to record high growth rates, far above the planned ceiling level. Already in the month of October it had reached the level of 10.6% in respect to the previous year, and has remained at that level until the end of the year. Total inflation, measured by the growth of retail prices, has also reached a very high semi-annual level in October 2008, that of 10.5%, but has recorded a significant slowing down in the fourth quarter, which is explained by the following:

- ▶ Fall in prices of basic products (oil, food) in the second half of the year;
- ▶ Accumulated fall of aggregate demand, which by the end of the year turned into a deflationary factor; and
- ▶ Most of all, restrictive monetary policy of the National Bank of Serbia.

Figure 2 *Growth of retail prices per components*

Source: Statistical Bulletin of the National Bank of Serbia, December 2008 – January 2009

Monetary policy has retained a high level of restrictions until the end of the year and in this context it is ranked among the most significant factors for the slowing-down of growth in the banking sector of Serbia in the year 2008.

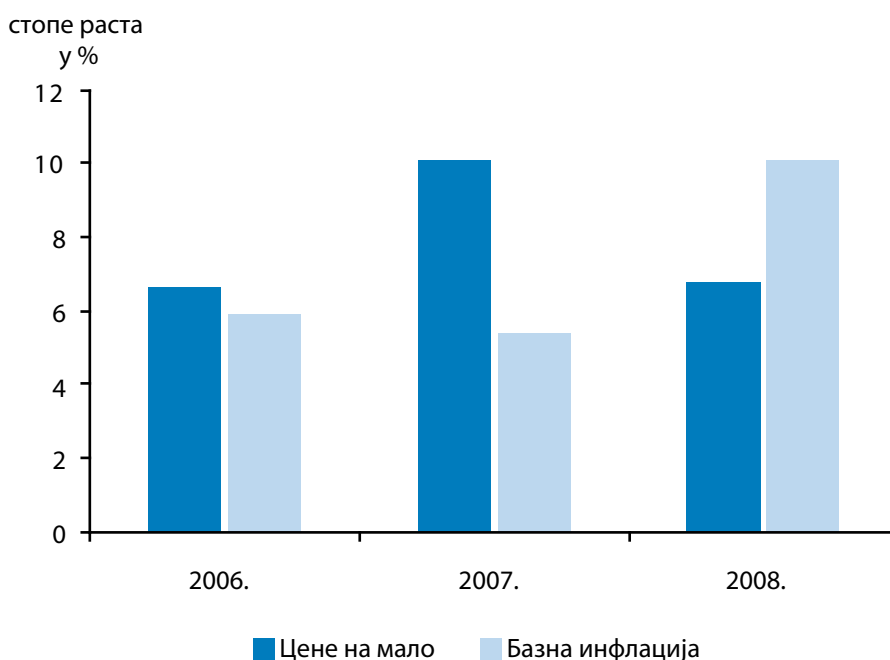
The price of money on the market has recorded a high growth rate during the year. Active interest rates on bank placements were mostly following the movement of the key interest rate, but their high growth during the year was also a reflection of a significant immobilisation of the bank funds in accordance with the prescribed required reserves which have in the year 2008 retained the place of

Ефекти монетарне и структурне политике на половање банака

Снажни инфлаторни подстицаји, у светлу наглог скока цена базних производа (нафта, храна), али и психолошких очекивања, резултирали су високим растом базне и укупне инфлације у првој половини 2008. године. Значајни пад агрегатне тражње у првом делу године, није дао очекиване дезинфлаторне ефекте, па је базна инфлација наставила да бележи високе стопе раста, далеко изнад планираног нивоа. Већ у октобру месецу, достигла је ниво од 10,6% у односу на предходну годину и на том нивоу остала до краја године. Укупна инфлација, мерена растом цена на мало, такође достиже врло висок међугодишњи ниво у октобру месецу 2008. године од 10,5%, али и бележи значајно успоравање у четвртм кварталу, што се објашњава:

- ▶ падом цена базних производа (храна, нафта) у другом делу године,
- ▶ кумулираним падом агрегатне тражње, која крајем године постаје дезинфлациони фактор и
- ▶ пре свега, рестриктивном монетарном политиком Народне банке Србије.

Слика 2 Раси цена на мало по компонентама

Извор: Статистички билтен НБС, децембар 2008. - јануар 2009. године

Монетарна политика, задржала је висок ниво рестриктивности краја године, па се у том контексту, сврстава у ред најзначајнијих фактора успоравања раста банкарског сектора у Србији у 2008. години.

Цене новца на тржишту забележиле су високу стопу раста током године. Активне каматне стопе на пласмане банака, углавном су пратиле кретање референтне каматне стопе, али је њихов висок раст током године био и одраз значајне имобилизације средстава банака по основу обавезне резерве, која је и у 2008. години, задржала место једног од водећих фактора висине цене капитала.³

Пасивне каматне стопе такође су забележиле значајан раст, посебно у другој половини године, углавном као резултат конкурентске борбе између банака у напорима да ојачају своје депозитне потенцијале. На овакву пословну оријентацију банака, утицала су два фактора:

³ Стање обавезне резерве банака код Народне банке Србије на крају 2008 године износи 165.227 милиона динара и веће је у односу на исти период предходне године за 5, 5 пута.

one of the leading factor in the high level of the price of capital.³

Passive interest rates have also recorded considerable growth, especially in the second half of the year, mainly as the result of competitive contest between banks in their efforts to strengthen their deposit potentials. Such a business orientation of banks was under the influence of two factors:

- ▶ The effects of spill-over of the crisis from the European Interbank markets on the domestic market due to an increased reputational risk in the light of withdrawing of credits of the parent banks from the financial potential of their subsidiaries in the country; and

Figure 3 *Interest rates*

Item No.	Interest rate name	2008				
		January	March	June	September	December
1.	Key policy rate	10.00%	11.50–14.00%	15.75%	15.75%	17.75%
2.	Aggregate average weighted interest rate of NBS on securities for open market operations	10.00%	13.50%	15.75%	15.75%	17.76%
3.	Average weighted interest rate on total bank credits	11.29%	14.59%	16.93%	17.35%	18.11%
4.	Average weighted passive interest rate on total bank deposits	4.33%	5.20%	6.14%	6.40%	7.32%
5.	Interest margin (3-4)	6.96%	9.39%	10.79%	10.95%	10.79%

Source: Statistical Bulletin of the National Bank of Serbia, December 2008 – January 2009

- ▶ The need to bring back the deposits of physical persons into the financial potentials of banks, especially after a sudden and significant withdrawal of the foreign exchange time deposits during the last quarter of the year 2008, caused by high psychological apprehension with respect to the negative effects of the world financial crisis on the domestic banking industry.

The level of total placements of banks in the country amounts to 1,117,196 million dinars and is recording a nominal growth in respect to the end of the previous year of 35%. In respect to the previous year 2007 it is lower for the four percentage points and could be qualified as sustainable growth level from the previous year.

In the structure of the total bank placements in the country the highest percentage growth in respect to the same period last year, is recorded by the placements made with other financial institutions (ten times higher). In the absolute amount, however, the highest growth is recorded by the placements made in public companies (42%) and in the economic sector (40%).

³ The balance of required reserves kept with the National Bank of Serbia at the end of 2008 amounted to 165,227 million dinars, higher for 5.5 times in comparison with to the same period last year.

- ▶ ефекат преливања кризе са европских међубанкарских тржишта на домаће тржиште услед повећаног репутационог ризика, у светлу повлачења кредита матичних банака из финансијских потенцијала субсидијара у земљи и
- ▶ потреба да се депозити физичких лица, врате у финансијске потенцијале банака, нарочито након наглог и значајног повлачења орочене девизне штедње у последњем кварталу 2008. године, узрокованог високим психолошким очекивањима везано за негативне последице светске финансијске кризе на домаћу банкарску индустрију.

Слика 3 Каматне стопе годишњи ниво

Р. бр.	Назив каматне стопе	2008. година				
		јан.	март	јун	септ.	дец.
1.	Референтна каматна стопа	10,00%	11,50 - 14,00%	15,75%	15,75%	17,75%
2.	Збирна просечна пондерисана каматна стопа на ХоВ НБС за операције на отвореном тржишту	10,00%	13,50%	15,75%	15,75%	17,76%
3.	Просечна пондерисана каматна стопа на укупне кредите банака	11,29%	14,59%	16,93%	17,35%	18,11%
4.	Просечно пондерисана пасивна каматна стопа на укупне депозите банака	4,33%	5,20%	6,14%	6,40%	7,32%
5.	Каматна маржа (3-4)	6,96%	9,39%	10,79%	10,95%	10,79%

Извор података: Статистички билтен НБС, децембар 2008. - јануар 2009. године

Ниво укупних кредита банака у земљи на крају године износи 1.117.196 милиона динара и бележи номинални раст у односу на крај предходне године од 35%. У односу на предходну 2007. годину он је нижи за четири процентна поена и могао би се окарактерисати као одрживи ниво раста из предходне године.

У структури укупних кредитних пласмана банака у земљи, највиши проценат раста у односу на исти период прошле године, бележе кредити другим финансијским институцијама (девет пута су већи). У апсолутном износу међутим, највиши раст бележе кредити јавним предузећима (42%) и кредити привредном сектору (40%).

Figure 4 Total domestic lending of banks in the year 2008 (without claims on government and the NBS)

Balance with the end of the period, in million dinars

Sector	2007	2008	Absolute growth	Index
Public utility companies	17,934	25,470	7,536	142
Corporate	488,864	683,412	194,548	140
Households	305,736	381,919	76,183	125
Other financial organisations	1,420	13,802	12,382	971
Other (authorities at local level and non-commercial organisations)	13,458	12,593	-	93

Source: Statistical Bulletin of the National Bank of Serbia, December 2008 – January 2009

In comparison with the year 2007, when the highest percentage of growth was recorded in respect to the previous year of 50%, lending to physical persons in the year 2008 recorded a twice lower percentage of the semi-annual growth of 25%.

In addition to an extremely restrictive monetary policy that was a necessity in the climate of strong inflationary pressures, and where a substantial support was found in the market instrument of regulating money supply (through the high key rates it had immobilised surplus liquidity), National Bank of Serbia in the year 2008 also engaged in the following:

- ▶ Conducting a very strict policy of prudential supervision as a continuation of the policy of prudential preventive supervision from the previous years; and
- ▶ Exercising a heightened control of banking operations.

With the application of instruments of preventive supervision in the light of higher risk weighting factors, higher requirements for regulatory capital, more stringent demand for banks to apply diligent risk management in all phases of this process (monitoring, reporting, self-evaluation, development of a comprehensive internal control framework), national supervisor, the National Bank of Serbia, offered protection for this, as yet young but fully revitalised, banking industry which had successfully prevailed under the initial impact of crisis originating from the world financial markets, and confirmed that objectively speaking, with respect to financial stability it is deserving of a higher rating than the one that it enjoys on the international rating lists.

Regulatory framework

National supervisor and regulator, the National Bank of Serbia, by the end of the first quarter of 2008, published a National Strategy according to the Basel 2 Accord. A tentative timeframe for the introduction of international standards in the field of prudential supervision of banks was defined on the basis of the fact that over the last years necessary macro-economic conditions have been created, those necessary for the introduction of these standards in the sense of market liberalisation, establishment of financial stability of the system, restructuring of banking industry, and its capital revitalisation, promotion of the supervisory function, and introduction of international accounting standards.

In addition, during the last three years, banks have started at the request and recommendation of the national supervisor, to fulfil certain qualitative and quantitative standards, as the first step in

Слика 4 Укућни њласмани банака у 2008. години (без њласмана код НБС)

стање крајем периода, у мил. дин.

Сектор	2007.	2008.	Апсолутни раст	Индекс
Јавна предузећа	17.934	25.470	7.536	142
Приватна предузећа	488.864	683.412	194.548	140
Становништво	305.736	381.919	76.183	125
Друге финансијске организације	1.420	13.802	12.382	971
Остало (локални ниво власти и непривредне организације)	13.458	12.593	-	93

Извор: Статистички билтен НБС, децембар 2008. - јануар 2009. године

У односу на 2007. годину, када су забележили највећи проценат раста у односу на предходну од 50%, кредити физичким лицима у 2008. години бележе дупло мањи проценат међугодишњег раста од 25%.

Осим изразито рестриктивне монетарне политике која је била нужност у условима јаким инфлаторних притисака и у којој се доста ослањала на тржишни инструмент регулације количине новца у оптицају (високим референтним стопама имобилисала ја вишкове ликвидности), Народна банка Србије је у 2008. години:

- ▶ водила врло строгу политику пруденционе супервизије, као наставак политике брижљивог превентивног надзора из предходних година и
- ▶ поштрену контролу пословања банака.

Коришћењем инструмената превентивног надзора у светлу виших пондера ризика, виших захтева за регулаторним капиталом, строжијих захтева од банака да пажљивије управљају ризицима у свим фазама процеса (мониторинг, извештавање, самопроцењивање, развој обухватног интерног контролног оквира), национални супервизор, Народна банка Србије, заштитила је једну младу, али потпуно рехабилитовану банкарску индустрију, која је успешно издржала први удар кризе са светских финансијских тржишта и потврдила да објективно, у погледу финансијске стабилности, носи виши рејтинг од оног који ужива на међународним рејтинг листама.

Рејлајторни оквир

Национални супервизор и регулатор, Народна банка Србије, крајем првог квартала 2008. године објавила је Националну стратегију према Базелском споразуму II. Оквирни термински план за увођење међународних стандарда из области пруденционе супервизије банака, дефинисан је на основу чињенице да су протеклих година стварани неопходни макроекономски услови за увођење ових стандарда у смислу либерализације тржишта, успостављања финансијске стабилности система, реструктурирања банкарске индустрије и њеног капиталног јачања, унапређења супервизорске функције, увођења међународних рачуноводствених стандарда.

Осим тога, последње три године банке су почеле, на захтев и препоруку националног супервизора, да испуњавају одређене квалитативне квалификационе стандарде, као први корак у припреми за примену Базелског споразума II. Реч је о увођењу стандарда који се

the preparation for and the implementation of the Basel 2 Accord. Actually, they are the standards introduced in the following fields:

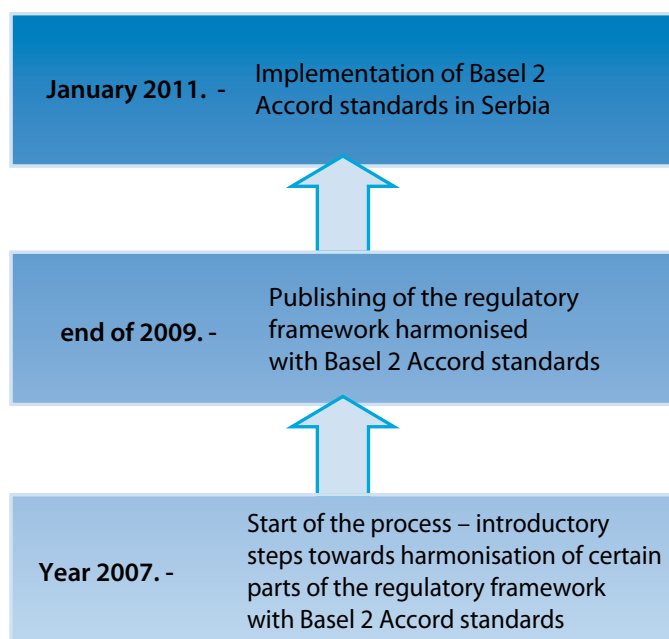
- ▶ Internal management structures;
- ▶ Clear definition of the risk management strategy and policies;
- ▶ Development of risk management culture;
- ▶ Introduction of the risk management internal control culture; and
- ▶ Development of an efficient system of monitoring and internal reporting.

Accomplishment of this set of crucial elements for the formation of the Risk Management Framework in Banks is an important phase that is a precursor for the selection and application of the model for economic capital calculation, as the highest point and the apex to be reached in the risk management process.

Previous analyses at the industry level, made by the National Bank of Serbia, have indicated that the conditions have been met for the introduction of international standards, and in this context, Timeframe within the National Strategy for Introduction of the Basel 2 Accord, defines two phases:

- ▶ First phase is a complete harmonisation of the regulatory framework with the Basel 2 Accord standards, to be accomplished by the end of the year 2009;
- ▶ Second phase is the implementation of the Basel 2 Accord standards in the practice of domestic banks by the end of the year 2011.

Figure 5 *Tentative NBS timeframe for the introduction of the Basel 2 Accord in banks in Serbia*

This dynamic pertains to the harmonisation of the calculation of capital exposure in banks with the international standards from the Basel 2 Accord in respect to all the risks (credit, market, operational), but in a certain way it also suggests the following:

- ▶ Time necessary not only for harmonisation of the regulatory framework, but also for an alignment of the domestic banking practices with the quantitative and qualitative qualification standards in the application of capital models; and
- ▶ Dynamics for application of the capital models.

Expert task force at the National Bank of Serbia for the introduction of Basel 2 Accord, during the year 2008 started an intensive work on harmonisation of the regulatory framework with the Basel 2 Accord standards, i.e. it engaged in the implementation of the first phase of the National Strategy according to the international standards in the field of prudential supervision of banks. In this task

односе на:

- ▶ интерне управљачке структуре,
- ▶ јасно дефинисане стратегије и политике управљања ризицима,
- ▶ развој културе управљања ризицима,
- ▶ унапређење културе интерне контроле управљања ризицима и
- ▶ развој ефикасног система мониторинга и интерног извештавања.

Испуњење овог сета круцијалних елемената за формирање Оквира за управљање ризицима у банци је и битна фаза која предходи избору и примени модела за калкулацију економског капитала, као највишој тачки у процесу управљања ризицима.

Предходне анализе на нивоу индустрије које је урадила Народна банка Србије, показале су да су се стекли услови за увођење међународних стандарда, па у том контексту, Термински план у оквиру Националне стратегије за увођење Базела II, дефинише две фазе:

- ▶ прва, представља потпуну хармонизацију регулативе са стандардима из Базелског споразума II до краја 2009. године,
- ▶ друга, примену стандарда из Базелског споразума II у пракси домаћих банака до краја 2011. године.

Слика 5 Оквирни Термински план НБС за увођење Базела II у банкама у Србији

Ова динамика односи се на хармонизацију калкулације капиталне изложености банке са међународним стандардима из Базелског споразума II у односу на све ризике (кредитни, тржишне, оперативне), али на неки начин, сугерише и:

- ▶ потребно време, не само за хармонизацију регулативе, већ и усаглашавање праксе домаћих банака са квантитативним и квалитативним квалификационим стандардима за примену капиталних модела и
- ▶ динамику примене капиталних модела.

Стручни тим у Народној банци Србије за увођење Базела II, током 2008. године почео је интензивно да ради на хармонизацији регулативе са стандардима из Базела II, односно, на реализацији прве фазе Националне стратегије према међународним стандардима из области пруденционе супервизије банака. У овом послу, постоји врло интензивна и успешна сарадња између Народне банке Србије и Одбора за управљање ризицима Удружења банака Србије, као представника индустрије.

there is a highly intensive and successful working relationship between the National Bank of Serbia and the Risk Management Committee of the Association of Serbian Banks, as the representatives of the industry.

Financial result

Banking sector of Serbia finished the business year 2008 with the positive financial result. Profits gained before taxes amount to 34,956 million dinars and exceed profits gained in the year 2007 by 49%.

Figure 6 *Banking sector of Serbia – Financial result*

in million dinars

Item No.	Position	2007	2008	Index
1	2	3	4	4/3
1.	Net profit/loss from financial operations:			
	- interest rates, fees	90,830	125,723	138
	- sales of securities	3,292	791	-
	- foreign exchange rate differences	6,824	-53,218	-
	- placement in connected persons	137,229	-	-
	- dividends	1,080	985	91
2.	Other operating income	54,666	212,854	389
3.	Write-offs and provisions	60,705	26,072	43
4.	Other operating expenses	72,653	226,107	311
5.	Net operating profit/loss	23,473	34,956	149
6.	Profit/loss before taxes	23,473	34,956	149

Source: Association of Serbian Banks

Note: data not included for Jugobanka a.d. Kosovska Mitrovica

Analytical approach to the achieved result points out at some significant elements of its structure:

- The time series of three years back indicates that in the sector structure leader banks are set apart according to their market position and business results. It is a group of three banks that are recording extremely good business results (in an average they are increasing capital gains in the current year for 1.5 times higher than in the previous year). According to the size of capital gain they are rather levelled out and in their business results are significantly impacting the total result at the level of the sector, in view of the fact that the gains before taxes of these three banks make up for the 44% of the total gains at the level of the sector.

Финансијски резултати

Банкарски сектор Републике Србије завршио је пословну 2008. годину са позитивним финансијским резултатом. Остварена добит пре опорезивања износи 34.956 милиона динара и већа је од остварене добити у 2007. години за 49%.

Слика 6 Банкарски сектор Србије - финансијски резултати

у мил. дин.

Р.бр.	Позиција	2007.	2008.	Индекс
1	2	3	4	4/3
1.	Нето добит/губитак по основу:			
	- камата, накнада	90.830	125.723	138
	- продаје ХоВ	3.292	791	-
	- курсних разлика	6.824	-53.218	-
	- пласмана у повезана лица	137.229	-	-
	- дивиденди	1.080	985	91
2.	Остали пословни приходи	54.666	212.854	389
3.	Расходи индиректних отписа пласмана и резервисања	60.705	26.072	43
4.	Остали пословни расходи	72.653	226.107	311
5.	Добит/губитак из редовног пословања	23.473	34.956	149
6.	Добит/губитак периода пре опорезивања	23.473	34.956	149

Извор података: Удружење банака Србије

Напомена: нису укључени подаци за Југобанку а.д. Косовска Митровица

Аналитички приступ оствареном резултату указује на неке битне елементе његове структуре:

- ▶ Временска серија од три године уназад показује да се у секторској структури издвајају банке лидери по тржишној позицији и резултатима пословања. Реч је о групи од три банке које бележе изузетно добре резултате у пословању (у просеку увећавају добит у пословању у текућој години за 1,5 пута у односу на предходну годину). По величини остварене добити прилично су уједначене и својим резултатима пословања битно утичу на укупан резултат на нивоу сектора, обзиром да добит пре опорезивања остварена у ове три банке, чини 44% укупно остварене добити на нивоу сектора.

Figure 7 *Financial result – leader position*

Business gains	Number of banks		
	2006	2007	2008
Below 1,000 mil. dinars	22	15	13
Above 1,000 mil. dinars	7	8	8
Above 4,000 mil. dinars	-	2	1
Above 6,000 mil. dinars	-	-	3
Number of covered banks	38	34	33
Presented business losses	9	9	8

Source: Association of Serbian Banks

Note: data not included for Jugobanka a.d. Kosovska Mitrovica

- ▶ The second level is composed of banks also recording high business gains (above 4000 million dinars). In the year 2007, there were 2 banks occupying this level, and in the year 2008 there was one bank in this position.
- ▶ The third level of structural balance was achieved on a much lower level. It is a very broad group of banks with a particular and separate stable sub-group which is making profits above one 1000 million dinars, also confirmed by the time series of three years.
- ▶ Business losses were presented by eight banks in the total amount of 9,188 million dinars. The time series shows that the number of banks in this group has become rather evened out over the last three years.
- ▶ Measured according to the criteria of presented losses, in the structure of this group, in the year 2008, three banks are singled out one of them presenting its business losses in the amount of 44% of the presented losses at the level of the sector.
- ▶ Net interest income, as one of the leading elements in the positive financial result, has recorded growth in the year 2008 of 47% in respect to the year 2007, and this can be explained by the growth in volume of lending in the current year, but most of all, by the interest rate growth.
- ▶ Expenditures of indirect writing-off on placements have recorded a significant fall in the year 2008, in view of the fact that they were lower for 57% in respect to the previous year. It is a continuation of the downward trend from the year 2006. Such movement of indicator of expenditures of indirect writing off on placements serves as confirmation that the process of restructuring balance sheet of banks in Serbia, that has taken several years, is now closing to its end, that banks are successfully developing the risk management function, but also that the strict prudential supervision of the National Bank of Serbia was completely justified.
- ▶ Regarding the efficiency in the deployment of the totally engaged funds, the results at the level of the sector are still unsatisfactory, which explains the low rate of return on the totally engaged funds 1.97%), and thus on the own capital, equity (8.34%). The efficacy and rationing of deployment of the totally engaged funds are certainly under a great influence of the high rates of immobilisation of the financial potentials of banks on the grounds of the instrument of required reserves, which over the high opportunity costs has a negative effect on the rate of return on assets (ROA), and also on the rate of return on equity (ROE).

Слика 7 Финансијски резултати - позиција лидера

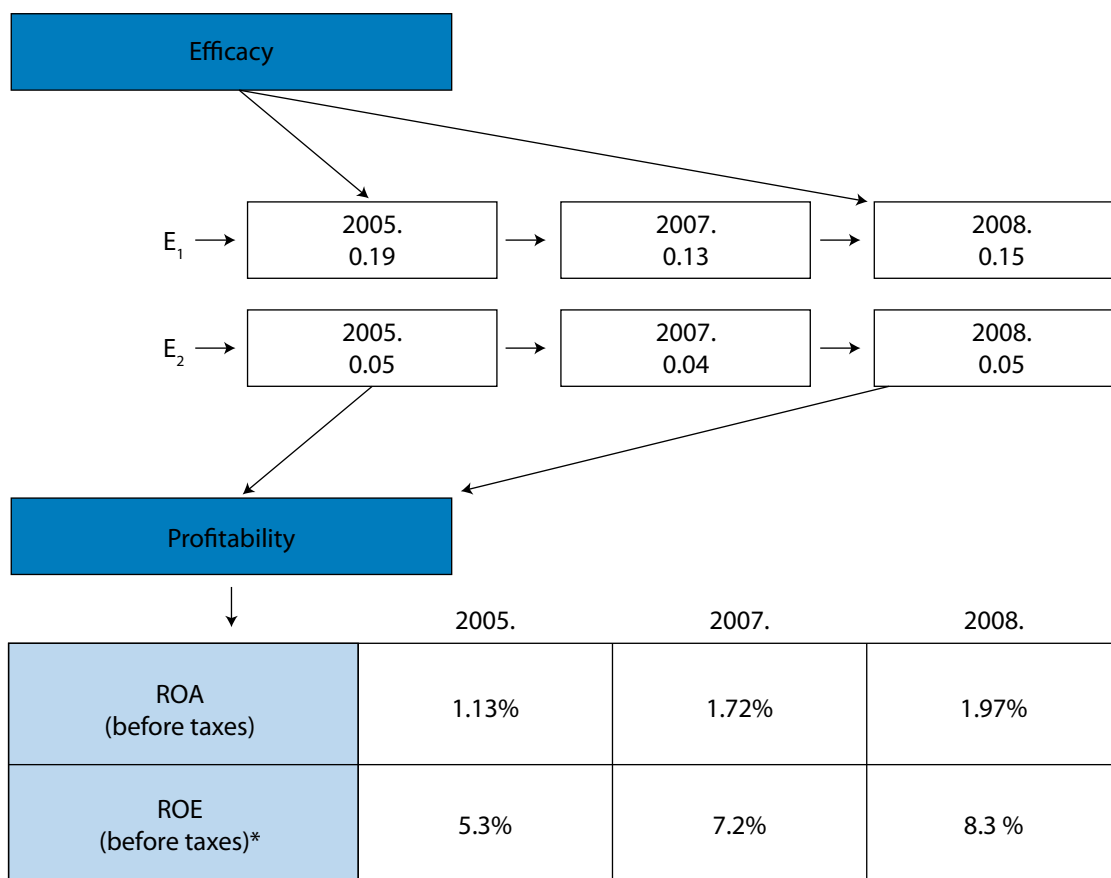
Остварена добит у пословању	Број банака		
	2006.	2007.	2008.
мања од 1.000 мил. дин.	22	15	13
већа од 1.000 мил. дин.	7	8	8
већа од 4.000 мил. дин.	-	2	1
већа од 6.000 мил. дин.	-	-	3
Број обухваћених банака	38	34	33
Исказани губитак у пословању	9	9	8

Извор података: Удружење банака Србије

Напомена: нису укључени подаци за Југобанку а.д. Косовска Митровица

- ▶ Други ниво чине банке које такође остварују високу добит у пословању (преко 4000 милиона динара). У 2007. години на овом нивоу биле су 2 банке, а у 2008. години једна.
- ▶ Трећи ниво структурне равнотеже остварен је на много нижем нивоу. Реч је о веома широкој групацији банака у којој се издваја стабилна подгрупа, која остварује добит већу од 1.000 милиона динара, што потврђује и временска серија од три године.
- ▶ Губитак у пословању исказало је осам банака у укупном износу од 9.188 милиона динара. Временска серија показује да је број банака у овој групацији прилично уједначен у последње три године.
Мерено критеријумом висине исказаног губитка, у структури ове групације, у 2008. години, издвајају се три банке, од којих је једна исказала губитак у пословању у висини од 44% исказаног губитка на нивоу сектора.
- ▶ Нето приходи од камата, као један од водећих елемената позитивног финансијског резултата, забележили су раст у 2008. години од 47%, у односу на 2007. годину, што би се могло објаснити растом обима пласмана у текућој години, али пре свега, растом каматних стопа.
- ▶ Расходи индиректних отписа пласмана бележе значајан пад у 2008. години, обзиром да су мањи за 57% у односу на предходну. Реч је о наставку силазног тренда из 2006. године. Овакво кретање показатеља расхода индиректних отписа пласмана, потврда је да се вишегодишњи процес реструктурирања биланса банака у Србији приводи крају, да банке успешно развијају функцију управљања ризицима, али и да је строга пруденциона супервизија Народне банке Србије била сасвим оправдана.
- ▶ У погледу ефикасности употребе укупно ангажованих средстава резултати на нивоу сектора и даље су незадовољавајући, што објашњава и ниску стопу приноса на укупно ангажована средства (1,97 %), самим тим и на сопствени капитал (8,34 %). На ефикасност и економичност употребе укупно ангажованих средстава свакако велики утицај имају и високе стопе имобилизације финансијских потенцијала банака по основу инструмента обавезне резерве, а што се преко високих опортунитетних трошкова негативно одражава на стопу приноса на укупно ангажована средства банака, самим тим и на стопу приноса на сопствени капитал.
- ▶ Оба ратија профитабилности међутим, бележе вишегодишњи тренд благог раста, што је веома добро, без обзира што банкарска индустрија Србије по профитабилности заузима нижи ранг у односу на индустрије земаља из окружења.

Figure 8 *Efficacy and profitability of the banking sector of Serbia*

E_1 - total operating income/total assets

E_2 - net interest income/total assets

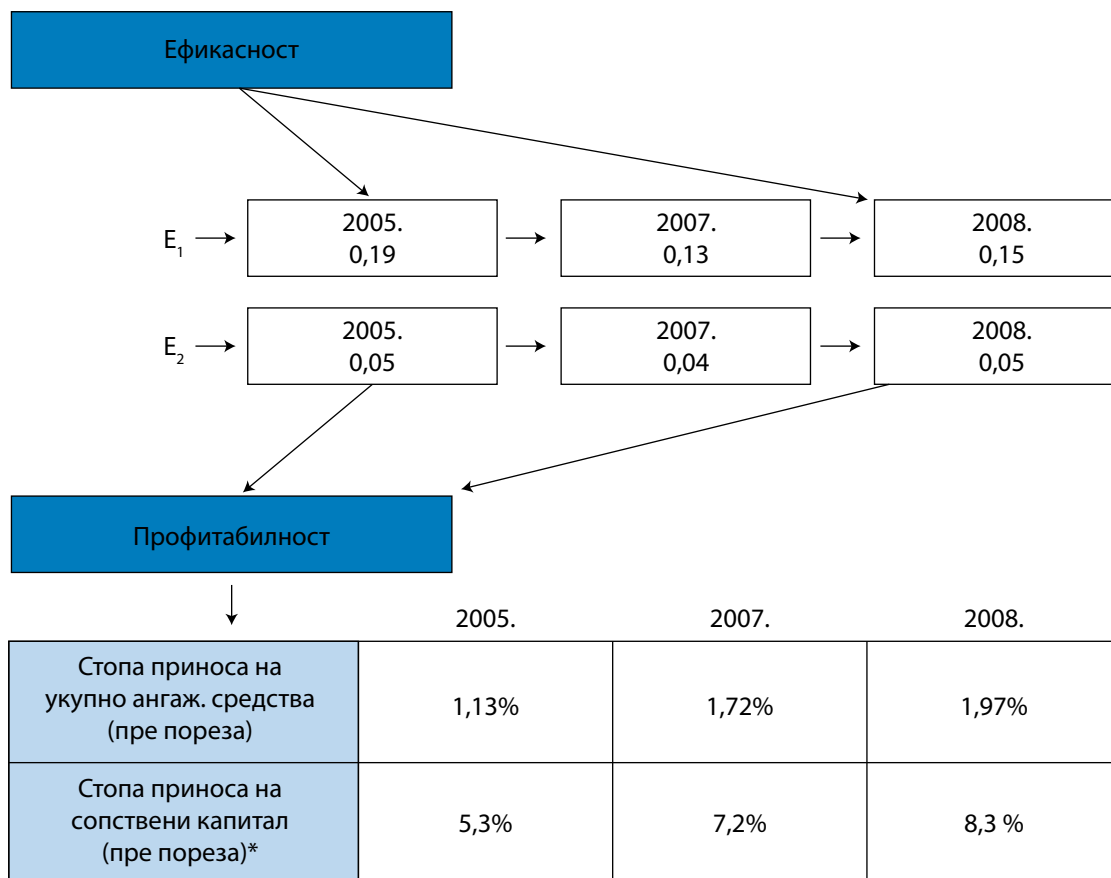
* ROE was calculated on the basis of the profit before tax, because the total amount of paid income tax was not available at the moment, which indicates that ROE will decrease after income tax

It may be concluded that at the level of the sector there still remain great structural imbalances between banks regarding their financial power and their business result, and thus the general level of efficacy of business operations remains at a lower level. Strengthening of competition on the domestic market will make these differences even more visible, which is confirmed by the correct view that there is still space for aggregation of the domestic banks through merger, acquisition and privatisation processes, as the forms of faster capital strengthening, which are bringing about also some other advantages of the organisational and technical and technological nature, and are facilitating the road towards a more cost efficient and efficacious deployment of funds.

Financial position

Balance sheet size of the banking sector of Serbia is recording nominal growth in the year 2008 of 14% in respect to the previous year, i.e. it reached the level of 1,769,368 million dinars. The real growth, however, is lower (see Figure 1) and could be defined as a sustainable growth from the previous year.

Слика 8 Ефикасности и рентабилности банкарског сектора Србије

E₁ - укупни пословни приходи/укупно ангажована средства

E₂ - нето приходи од камата/укупно ангажована средства

* све банке нису доставиле податке о плаћеном порезу на добит, па је стопа приноса на сопствени капитал израчуната на основу остварене добити пре пореза. Ова стопа би била још нижа да је израчуната на основу остварене добити после пореза

Може се закључити да на нивоу сектора и даље постоје велике структурне неравнотеже између банака у погледу финансијске снаге и резултата пословања, па је и општи ниво ефикасности пословања због тога на нижем нивоу. Јачање конкуренције на домаћем тржишту ове разлике учиниће још видљивијим, што потврђује исправност ставова да још има простора за укрупњавање домаћих банака кроз процесе спајања, припајања и приватизације, као видова бржег капиталног јачања, који носе и друге предности организационе и техничко - технолошке природе, а олакшавају пут до економичнијег пословања и ефикасније употребе средстава.

Финансијска позиција

Билансна величина банкарског сектора Србије бележи номинални раст у 2008. години од 14% у односу на предходну, односно, достиже ниво од 1.769.368 милиона динара. Реални раст, међутим, је нижи (види слику 1) и могао би се дефинисати као одрживи раст из предходне године.

Figure 9 *Banking sector of Serbia – Balance sheet*

in million dinars

Item No.	Element	31.12.2007	31.12.2008	Index
1	2	3	4	4/3
I.	Total assets (1-3)	1.554.879	1.769.368	114
1.	Operating assets	1,476,208	1,677,019	114
2.	Fixed assets	62,997	71,001	112
3.	Other	15,674	20,348	130
II.	Total liabilities (1-2)	1,554,879	1,769,368	114
1.	Liabilities	1,227,375	1,350,347	110
2.	Capital	327,504	419,021	128
III.	Off-balance sheet items	1,564,905	1,570,663	100

Source: Association of Serbian Banks

Note: data not included for Jugobanka a.d. Kosovska Mitrovica

Volume and dynamics of growth of the balance sheet size of the banking industry of Serbia in the year 2008 were under the major influence of growth of financial strength of the two banks founded with the majority foreign capital and one bank founded with the majority domestic capital (criteria – balance sheet size 170,000 million dinars and above). Financial potential of these three banks is making for 32.8% of the total balance sheet assets at the level of the sector.

Off-balance sheet items are recording growth of 37% in respect to the previous year. Bonds issued on the basis of the deposited foreign exchange savings of citizens still make up for the most important off-balance sheet position, with the participation in the structure of 32%.

Figure 10 *Banks according to size of the balance sheet assets*

Balance sheet assets size	Number of banks	% of participation in the total balance sheet assets at the level of the sector
250,000 million dinars and above	1	14.1%
from 150-200,000 million dinars	2	18.7%
from 100-130,000 million dinars	2	13.4%
from 50-80,000 million dinars	2	8.0%
below 50,000 million dinars	26	45.8%

Source: Association of Serbian Banks

Analytical review of the basic elements of the balance sheet size structure identifies the following:

- ▶ In the year 2007, in comparison with the year 2006, a far higher nominal (52%) and real (51%) growth of capital was recorded than in the year 2008 in comparison with the year 2007 (nominal growth 28%, real growth 18%). Such a trend in the balance sheet size in the year 2008 was in part the consequence of high depreciation of the dinar currency during the year, but also an effect of indirect negative impacts from the world financial crisis on the volume and quality of business operations on the domestic market.
- ▶ Downward trend was continued in the total liabilities at the level of the sector, which had in the year 2007 recorded a slower growth (27%) in respect to the growth in the year 2006 (45%), and also in respect to the capital growth in the year 2007 (52%). Nominal growth of liabilities

Слика 9 Банкарски сектор Србије - Биланс стања

у мил. дин.

Р.бр.	Елемент	31.12.2007.	31.12.2008.	Индекс
1	2	3	4	4/3
I	Укупна актива (1-3)	1.554.879	1.769.368	114
1.	Оперативна средства	1.476.208	1.677.019	114
2.	Основна средства	62.997	71.001	112
3.	Остало	15.674	20.348	130
II	Укупна пасива (1-2)	1.554.879	1.769.368	114
1.	Укупне обавезе	1.227.375	1.350.347	110
2.	Капитал	327.504	419.021	128
III	Ванбилансне позиције	1.564.905	1.570.663	100

Извор података: Удружење банака Србије

Напомена: нису укључени подаци за Југобанку а.д. Косовска Митровица

На обим и динамику раста билансне величине банкарске индустрије Србије у 2008. години, највећи утицај имао је раст финансијске снаге две банке основане већинским страним капиталом и једне банке основане већинским домаћим капиталом (критеријум – билансна величина 170.000 милиона динара и више). Финансијски потенцијал ове три банке чини 32,8% укупне билансне активе на нивоу сектора.

Ванбилансне позиције бележе раст од 37% у односу на претходну годину. Обвезнице по основу депоноване девизне штедње грађана и даље чине најзначајнију позицију ванбилансне величине, са учешћем и структури од 32%.

Слика 10 Банке по величини билансне активе - 2008. година

Величина билансне активе	Број банака	% учешћа у укупној билансној активи на нивоу сектора
250.000 мил. дин. и више	1	14,1%
од 150-200.000 мил. дин.	2	18,7%
од 100-130.000 мил. дин.	2	13,4%
од 50-80.000 мил. дин.	2	8,0%
испод 50.000 мил. дин.	26	45,8%

Извор података: Удружење банака Србије

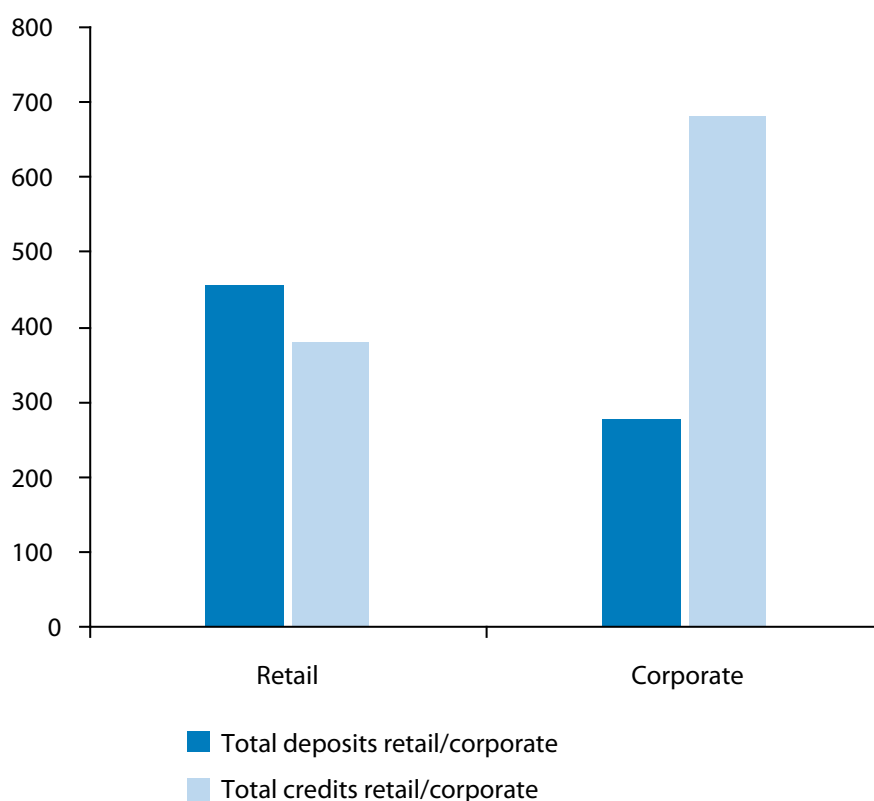
Аналитички осврт на основне елементе структуре билансне величине, показује следеће:

- ▶ У 2007. години у односу на 2006. годину забележен далеко виши номинални (52%) и реални (51%) раст капитала него у 2008. години у односу на 2007. годину (номинални раст 28%, реални 18%). Овакво кретање билансне величине у 2008. години делом је последица високе депресијације динара током године, али и индиректних негативних утицаја светске финансијске кризе на обим и квалитет пословања на домаћем тржишту.
- ▶ Настављен је тренд пада укупних обавеза на нивоу сектора, које су и у 2007. години забележиле спорији раст (27%) у односу на раст у 2006. години (45%) и у односу на раст капитала у 2007. години (52%). Номинални раст обавеза у 2008. години од 10% такође је нижи него што је био у претходној години (27%) и у односу на раст капитала у 2008.

in the year 2008 of 10% is also lower than it was in the previous year (27%) and in respect to the growth of capital in the year 2008 (28%). Regardless whether it is a nominal or a real trend in these balance sheet categories, their relative ratio during the last two years was in favour of capital, which is very good indeed.

- ▶ Stable structure of the sources of funds for the domestic banking sector is confirmed by the deposits structure, in view of the fact that the size of domestic deposits is making up for 70% of the total liabilities. If we take into consideration the fact that capital is making up for 24% of the balance sheet size, it is clear that the banking sector of Serbia has a more favourable balance sheet structure than the banking industries of a large number of European countries. In this sense, good capitalisation and a significant participation of the domestic deposit potential in the structure were important factors for protection of banks from the initial impacts of crisis in the third quarter of the year 2008.
- ▶ Regarding the currency structure, domestic deposit basis as a primary source of financing for banks, was mainly in the foreign exchange (over 60% of total deposits), and regarding maturity structure the dominant were sight deposits (over 50%).
- ▶ Maturity structure of sources and placements is mismatched, as the volume of long-term loans is multiple times higher than the long-term financing sources, which are covering only one fifth of these placements. In this sense, matching of the maturity structures of sources and placements shall be one of the priority tasks in the forthcoming period.

Figure 11 *Ratio between total deposits/credits – retail sector and deposits/credits – corporate sector*

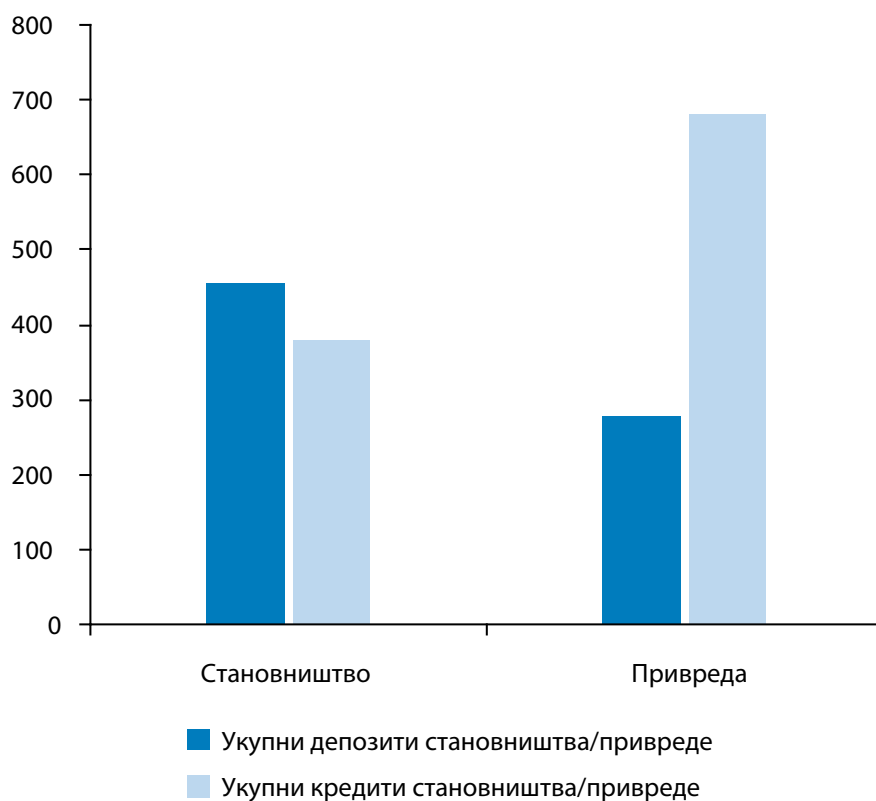
Capital adequacy coefficient, as the ratio between capital and risk weighted assets, at the level of the sector, is rather high and amounts to 23% (prescribed minimum 12%). Such a high capital adequacy coefficient is the result of the following:

- ▶ Good quality of credit portfolios of banks, i.e. structure of the classified assets which over the last few years in the highest percentage are making the receivables classified in the highest categories, A and B (over 60%); but also
- ▶ Conservative regulatory policies which have gained confirmation of justifiability actually at the moment when the banks have readily confronted with and prevailed in the initial impact of the financial crisis.

години (28%). Без обзира да ли је реч о номиналном или реалном кретању ових билансних категорија, њихов релативни однос у последње две године је у корист капитала, што је веома добро.

- ▶ Стабилну структуру извора средстава домаћег банкарског сектора потврђује депозитна структура, обзиром да величина домаћих депозита чини 70% укупних обавеза. Ако се узме у обзир и податак да капитал чини 24 % билансне величине, јасно је да банкарски сектор Србије има повољнију билансну структуру од банкарских индустрија великог броја европских земаља. У том смислу, добра капитализованост и значајно учешће домаћег депозитног потенцијала у структури, били су важни чиниоци заштите банака пред првим налетима кризе у трећем кварталу 2008. године.
- ▶ У погледу валутне структуре, домаћа депозитна база као примарни извор финансирања банака била је углавном девизна (преко 60% укупних депозита), а у погледу рочне структуре доминирали су депозити по виђењу (преко 50%).
- ▶ Рочна структура извора и пласмана је неусклађена, обзиром да је обим дугорочних кредита вишеструко виши од дугорочних извора, који покривају тек једну петину ових пласмана. У том смислу, усклађивање рочне структуре извора и пласмана биће један од приоритетних задатака за банке у наредном периоду.

Слика 11 *Однос укупних депозита/кредита - сектор становништва и однос депозита/кредита - привредни сектор*

Коефицијент адекватности капитала, као однос капитала и ризиком пондерисане активе, на нивоу сектора, доста је висок и износи 23% (прописани минимум 12%). Овако висок коефицијент адекватности капитала резултат је:

- ▶ доброг квалитета кредитних портфолија банака, односно, структуре класификоване активе, коју последњих година у највећем проценту чине потраживања класификована у највише категорије, А и Б (преко 60%), али и
- ▶ конзервативне регулаторне политике, која је добила потврду оправданости у тренутку када су банке спремно дочекале и превазишле први удар финансијске кризе.

Although the ratio of capital adequacy by the end of 2008 was lower than the one in the same period last year (27%), reduction of this indicator was not the consequence of the slowing down of the expansionist growth of lending, but of the change in the regulatory framework. New regulatory framework, which came into force and effect on 1 July 2008, included the market risks in the calculation of this indicator and raised the risk weighting factors for certain exposures, which had its effect on their high level.

Liquidity indicators in the major number of banks are ranging between 1.5 and 2.5 which should confirm a satisfactory level of liquidity. This height of the liquidity coefficient, however, is pointing out at an insufficient efficacy in deployment of the totally engaged funds. The primary source of low efficacy is the manner of funds management, but in the case of the banking sector of Serbia, in addition to this one, an equally important factor, beyond any doubt, for the low efficacy is a high immobilisation of the financial potentials of banks through the instrument of required reserves.

Assessment of liquidity merely on the basis of a rationale, is not valid, and when we bear in mind that the liquidity of banks was at a lower level in the last quarter of 2008 because of the above stated reasons, it is very important for banks in the forthcoming period to set up as one of their priority tasks the investment of efforts and further intensive work in the improvement of the maturity and currency structure of their foreign exchange potentials.

Final conclusions

- ▶ Stability of the financial system of Serbia was preserved during the year 2008, in spite of negative macro-economic trends that were the reflection of an indirect exposure of Serbia to the effects of the global financial crisis, but also to the effects of internal weaknesses within the system. The consequence of impact of the external factor (financial crisis), and of the local character (strong inflationary pressure during the year, depreciation of the exchange rate of dinar currency), was the real growth of the basic indicators of financial security of the banking sector of Serbia, up to the level of sustainable development from the year 2007.
- ▶ The regime of targeted inflation, agreed and coordinated with the Government of the Republic of Serbia, was not realised during the year 2008 because of the fact that the semi-annual basic inflation rate was 10.1% annually, which is 4.1% above the upper limit of the targeted range. Although it has through the restrictive monetary and crediting policies mitigated the inflationary pressures, the National Bank of Serbia did not succeed in allowing for the achievement of the planned basic inflation, but has instead, ranked itself amongst the most significant factors for the slowing down of growth of the banking sector of Serbia in the year 2008. Price of money (both active and passive interest rates) have recorded high growth rate during the year, and the level of total lending at the level of the sector, by the end of the year 2008, recorded a semi-annual growth of 35% which is for 4 percentage points lower growth than in the year 2007 in respect to the previous year.
- ▶ Banking sector of the Republic of Serbia completed the business year 2008 with the positive financial result. The gain before taxes amounted to 34,956 million dinars, and is higher than the gain made in the year 2007 for 49%. Analytical approach to the achieved result identified some significant elements of its structure:
 - ▶ The time series leading three years back shows that in the sector structure leader banks are being singled out by their market position and the business results, i.e. it may be concluded that at the level of the sector there still remain substantial structural imbalances between banks, thus the general level of efficacy of banking operations remaining at the lower level;
 - ▶ Insufficient efficacy in deployment of funds is being reflected also on the profitability of the sector in view of the still low rates of return on the totally engaged funds (1.97%) and on own capital, equity (8.3%) as presented by the banking sector of Serbia at the end of 2008. Both the rationales of profitability, however, are recording a trend of slight growth continuing over a number of years, which is very good, regardless of the fact that the banking industry of Serbia, in terms of profitability, is occupying a lower rank than the banking industries of the

Иако је коефицијент адекватности капитала на крају 2008. године нижи у односу на исти период претходне (27%), смањење овог индикатора није последица успоравања експанзивног кредитног раста, већ промене регулативе. Нова регулатива која је у примени од 1. јула 2008. године, укључила је тржишне ризике у обрачун овог показатеља и подигла пондере ризика за одређене изложености, што се и одразило на његову висину.

Показатељи ликвидности код највећег броја банака крећу се између 1, 5 и 2, 5, што би требало да потврди задовољавајући ниво ликвидности. Ова висина коефицијента ликвидности, међутим, указује и на недовољну ефикасност употребе укупно ангажованих средстава. Примарни извор ниске ефикасности је начин управљања средствима, али у случају банкарског сектора Србије, осим овог, сасвим сигурно, важан фактор ниске ефикасности су високе имобилизације финансијских потенцијала банака инструментом обавезне резерве.

Оцена ликвидности само на основу рација није валидна, па ако се има у виду да је ликвидност банака ипак била на нижем нивоу у последњем кварталу 2008. године због већ поменутих разлога, то је веома важно да банке у наредном периоду као један од приоритетних задатака, евидентирају даљи интензиван рад на побољшању рочне и валутне структуре депозитних потенцијала.

Закључна размајрања

- ▶ Стабилност финансијског система у Србији је очувана током 2008. године, упркос неповољним макроекономским кретањима, која су била одраз индиректних изложености Србије ефектима глобалне финансијске кризе, али и унутрашњих слабости система. Последица деловања фактора екстерне природе (финансијска криза), и локалног карактера (снажан инфлаторни притисак током године, депресијација курса динара) је реални раст основних индикатора финансијске сигурности банкарског сектора Србије, до нивоа одрживог раста из 2007. године.
- ▶ Режим циљане инфлације, договорене и усаглашене са Владом Републике Србије, није реализован у 2008. години, обзиром да је међугодишња базна инфлација износила 10, 1% годишње, што је за 4, 1% изнад горње границе циљаног распона. Иако је рестриктивном монетарно-кредитном политиком ублажавала инфлаторне притиске, Народна банка Србије ипак није успела да омогући остваривање планиране базне инфлације, али се зато сврстала у ред најзначајнијих фактора успоравања раста банкарског сектора Србије у 2008. години.
Цене новца (и активне и пасивне каматне стопе), забележиле су високу стопу раста током године, а ниво укупних кредита на нивоу сектора, на крају 2008. године, забележио је међугодишњи раст од 35%, што је за 4 процентна поена нижи раст него у 2007. години у односу на претходну.
- ▶ Банкарски сектор Републике Србије завршио је пословну 2008. годину са позитивним финансијским резултатом. Остварена добит пре опорезивања износи 34.956 милиона динара и већа је од остварене добити у 2007. години за 49%.
Аналитички приступ оствареном резултату указује на неке битне елементе његове структуре:
 - временска серија од три године уназад показује да се у секторској структури издвајају банке лидери по тржишној позицији и резултатима пословања, односно, може се закључити да на нивоу сектора и даље постоје велике структурне неравнотеже између банака, па је и општи ниво ефикасности пословања због тога на нижем нивоу,
 - недовољна ефикасност употребе средстава, одражава се и на профитабилност сектора, обзиром на и даље ниске стопе приноса на укупно ангажована средства (1, 97%) и на сопствени капитал (8, 3%), које је банкарски сектор Србије исказао на крају 2008. године. Оба рација профитабилности међутим, бележе вишегодишњи тренд благог раста, што је веома добро, без обзира што банкарска индустрија Србије по профитабилности заузима нижи ранг у односу на индустрије земаља из окружења.

neighbouring countries.

- ▶ The analysis of financial position of the banking sector at the end of 2008 also confirms the presence of great structural imbalance in view of the fact that only three banks, by their balance sheet size, are making up for 32.8% of the total balance sheet assets at the level of the sector. Balance sheet size of the banking sector of Serbia is recording a nominal semi-annual growth of 14% which is substantially lower than the semi-annual growth in the year 2007 of 33.8%, and is reaching the nominal amount of 1,769,368 million dinars. The real growth of the balance sheet size in the year 2008 is at the level of sustainable growth from the previous year, and it amounts to 2%.
- ▶ Analysis of structure of the balance sheet shows the following:
 - That the capital adequacy ratio is still satisfactory (23%), and is the result of good risk management in banks and conservative regulatory policies of the National Bank of Serbia;
 - That there is a continuation in the trend of fall in participation of total liabilities in the structure of liabilities; and
 - That there is a good currency structure of deposits, in the sense of a predominant participation of the foreign currency deposits in the local sources, but an unsatisfactory maturity structure of deposits (predominant participation of short-term sources) and the maturity mismatching between the financing sources and placements (long-term placements exceeding by five times the long-term sources).
- ▶ Although good capitalisation of banks was the main support for the resilience of the banking sector of Serbia to the impacts of the financial crisis which has spilled over from the international markets, the priority of the banking sector in the forthcoming period will be the following:
 - Further strengthening of the capital base;
 - Maturity and currency restructuring of the sources of financing and their matching with the structure of placements; as well as
 - Good management of the level of banks risks exposure and management of quality of placed funds, in the situation of anticipated new negative effects of the financial crisis.

- ▶ Анализа финансијске позиције банкарског сектора на крају 2008. године, такође потврђује присутност велике структурне неравнотеже, обзиром да само три банке својом билансном величином чине 32, 8% укупне билансне активе на нивоу сектора. Билансна величина банкарског сектора Србије бележи номинални међугодишњи раст од 14%, што је знатно ниже од међугодишњег раста у 2007. години од 33, 8% и достиже номинални износ од 1.769.368 милиона динара. Реални раст билансне величине у 2008. години је на нивоу одрживог раста из претходне, и износи 2%.
- ▶ Анализа структуре биланса стања показује:
 - да је коефицијент адекватности капитала и даље задовољавајући (23%), а као резултат доброг управљања ризицима у банкама и конзервативне регулаторне политике Народне банке Србије,
 - наставак тренда пада учешћа укупних обавеза у структури пасиве и
 - добру валутну структуру депозита, у смислу доминантног учешћа девизних депозита у домаћим изворима, али незадовољавајућу рочну структуру депозита (доминантно учешће краткорочних извора) и рочну неусклађеност извора и пласмана (дугорочни пласмани већи су пет пута у односу на дугорочне изворе)
- ▶ Иако је добра капитализованост банака била главни ослонац отпорности банкарског сектора Србије на удар финансијске кризе која је дошла са међународних тржишта, приоритети банкарског сектора у наредним периодима биће:
 - даље јачање капиталне базе,
 - рочно и валутно реструктурирање извора средстава и усклађивање са структуром пласмана, као и
 - добро управљање нивоом изложености банака ризицима и квалитетом пласираних средстава, у условима очекиваних нових негативних утицаја финансијске кризе.

Balance sheet on 31.12.2008

(in 000 dinars)

Group of accounts, Account	Position	Net
1	2	3
00, 05, 07	ASSETS Cash and cash equivalence	266,560,506
1, 06	Callable deposits and loans	276,162,194
2, 08	Receivables in respect of interest, fees, sale, change in fair value of derivatives and other receivables	9,746,097
10, 11, 20, 21	Granted loans and deposits	1,062,201,437
12 (except 128), 22	Securities (excluding own shares)	19,706,306
13, 23	Interest (stakes)	5,259,240
16, 26	Other placements	37,384,773
33	Intangible assets	6,320,700
34, 35	Fixed assets and investment property	65,464,787
36	Fixed assets for sale and assets from discontinued operations	214,896
37	Deferred tax assets	2,516,466
03, 09, 19, 29, 30, 38	Other assets	17,830,993
842	Loss above capital	0
	TOTAL ASSETS (from 001 to 013)	1,769,368,395

Group of accounts, Account	Position	Net
1	2	3
400,500	LIABILITIES AND CAPITAL Transaction deposits	271,069,954
401, 402, 403, 404, 405, 501, 502, 503, 504, 505	Other deposits	753,433,421
406, 407, 408, 409, 506, 507, 508, 509	Loans received	183,307,014
41, 51	Liabilities in respect of securities	21,314
42, 52	Liabilities in respect of interest, fees and change in fair value of derivatives	2,090,851
од 450 до 454	Other reserves	13,783,292
456, 457	Tax liabilities	702,504
434, 455	Liabilities from profit	1,039,349
46	Liabilities in respect of assets for sale and assets from discontinued operations	153,029
47	Deferred tax liabilities	581,770
43 (except 434), 44, 48, 49, 53, 58, 59	Other liabilities	124,164,441
	TOTAL LIABILITIES (from 101 to 111)	1,350,346,939

Биланс стања са стањем на дан 31.12.2008.

(у хиљадама динара)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	Износ
1	2	3
00, 05, 07	АКТИВА Готовина и готовински еквиваленти	266.560.506
1, 06	Опозиви депозити и кредити	276.162.194
2, 08	Потраживања по основу камата, накнада, продаје, промене фер вредности деривата и друга потраживања	9.746.097
10, 11, 20, 21	Дати кредити и депозити	1.062.201.437
12 (осим 128), 22	Хартије од вредности (без сопствених акција)	19.706.306
13, 23	Удели (учешћа)	5.259.240
16, 26	Остали пласмани	37.384.773
33	Нематеријална улагања	6.320.700
34, 35	Основна средства и инвестиционе некретнине	65.464.787
36	Стална средства намењена продаји и средства пословања које се обуставља	214.896
37	Одложена пореска средства	2.516.466
03, 09, 19, 29, 30, 38	Остала средства	17.830.993
842	Губитак изнад износа капитала	0
	УКУПНА АКТИВА (од 001 до 013)	1.769.368.395

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	Износ
1	2	3
400, 500	ПАСИВА Трансакциони депозити	271.069.954
401, 402, 403, 404, 405, 501, 502, 503, 504, 505	Остали депозити	753.433.421
406, 407, 408, 409, 506, 507, 508, 509	Примљени кредити	183.307.014
41, 51	Обавезе по основу хартија од вредности	21.314
42, 52	Обавезе по основу камата, накнада и промене вредности деривата	2.090.851
од 450 до 454	Резервисања	13.783.292
456, 457	Обавезе за порезе	702.504
434, 455	Обавезе из добитка	1.039.349
46	Обавезе по основу средстава намењених продаји и средстава пословања које се обуставља	153.029
47	Одложене пореске обавезе	581.770
43 (осим 434), 44, 48, 49, 53, 58, 59	Остале обавезе	124.164.441
	УКУПНО ОБАВЕЗЕ (од 101 до 111)	1.350.346.939

Balance sheet on 31.12.2008

(in 000 dinars)

Group of accounts, Account	Position	Net
1	2	3
80 (except 803), minus 128	CAPITAL Equity and other capital	331,929,005
81	Reserves	65,486,895
82 (except 823)	Revaluation reserves	8,961,935
823	Unrealized losses in respect of securities for sale	800
83	Profit	35,404,969
84 (except 842)	Loss up to level of capital	22,760,548
	TOTAL CAPITAL (from 113 to 115+117-116-118))	419,021,456
	TOTAL LIABILITIES (112+119)	1,769,368,395
	OFF-BALANCE SHEET POSITIONS (from 122 to 126)	2,154,015,069
90, i.e. 95	Operations on behalf and for account of third persons	49,583,960
91 (except 911 and 916), i.e. 96 (except 961 and 966)	Undertaken future liabilities	700,709,739
911, 916, 932, except 961, 966, 982	Guarantees received for liabilities	82,120,589
92, except 97	Derivatives	252,284,714
93 (except 932), i.e. 98 (except 982)	Other off-balance sheet positions	1,069,316,067

**Биланс стања
са стањем на дан 31.12.2008.**

(у хиљадама динара)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	Износ
1	2	3
80 (осим 803), минус 128	КАПИТАЛ Капитал	331.929.005
81	Резерве из добити	65.486.895
82 (осим 823)	Ревалоризационе резерве	8.961.935
823	Нереализовани губици по основу хартија од вредности расположивих за продају	800
83	Добитак	35.404.969
84 (осим 842)	Губитак до нивоа капитала	22.760.548
	УКУПАН КАПИТАЛ (од 113 до 115+117-116-118))	419.021.456
	УКУПНО ПАСИВА (112+119)	1.769.368.395
	ВАНБИЛАНСНЕ ПОЗИЦИЈЕ (од 122 до 126)	2.154.015.069
90, односно 95	Послови у име и за рачун трећих лица	49.583.960
91 (осим 911 и 916), односно 96 (осим 961 и 966)	Преузете будуће обавезе	700.709.739
911, 916, 932, односно 961, 966, 982	Примљена јемства за обавезе	82.120.589
92, односно 97	Деривати	252.284.714
93 (осим 932), односно 98 (осим 982)	Друге ванбилансне позиције	1.069.316.067

Income statement 01.01 - 31.12.2008

(in 000 dinars)

Group of accounts, Account	Position	Amount
1	2	3
70	INCOMES AND EXPENSES FROM FINANCIAL OPERATIONS	157,702,239
	Interest income	
60	Interest expenses	61,834,715
	Net profit on interest (201-202)	95,867,524
	Net loss on interest (202-201)	0
71	Fees and commission income	38,973,925
61	Fees and commission expenses	9,119,088
	Net profit on fees and commissions (205-206)	29,854,837
	Net loss on fees and commissions (206-205)	0
720-620	Net gain from securities sales at fair value through profit or loss	80,763
620-720	Net loss from securities sales at fair value through profit or loss	17,891
721-621	Net gain from sale of available-for-sale securities	914,676
621-721	Net loss from sale of available-for-sale securities	233,524
722-622	Net gain from sale of held-to-maturity securities	46,524
622-722	Net loss from sale of held-to-maturity securities	90
723-623	Net gain from sale of interests (stakes)	131,706
623-723	Net loss from sale of interests (stakes)	777
724-624	Net gain from sale of other placements	2,919
624-724	Net loss from sale of other placements	0
78	Net gain on exchange rate differences	64,729,749
68	Net loss on exchange rate differences	117,947,257
766	Dividend and stake income	985,353
74,76 except 766 and 769	Other operating income	3,652,249
75-65	Net income on indirect write-offs of placements and net provisioning income	1,731,915
65-75	Net expense on indirect write-offs of placements and net provisioning expenses	27,803,156
63	Salaries, wages and other personal expenses	36,020,967
642	Amortization expenses	7,475,462
64 (except 642),66 (except 669)	Operating and other business expenses	43,637,376
77	Gain from changes in value of assets and liabilities	209,069,771
67	Expenses from changes in value of assets and liabilities	138,975,434

Биланс успеха за период 01.01. до 31.12.2008.

(у хиљадама динара)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	Износ
1	2	3
70	ПРИХОДИ И РАСХОДИ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА	157.702.239
	Приходи од камата	
60	Расходи камата	61.834.715
	Добитак по основу камата (201-202)	95.867.524
	Губитак по основу камата (202-201)	0
71	Приходи од накнада и провизија	38.973.925
61	Расходи од накнада и провизија	9.119.088
	Добитак по основу накнада и провизија (205-206)	29.854.837
	Губитак по основу накнада и провизија (206-205)	0
720-620	Нето добитак по основу продаје хартија од вредности по фер вредности кроз биланс успеха	80.763
620-720	Нето губитак по основу продаје хартија од вредности по фер вредности кроз биланс успеха	17.891
721-621	Нето добитак по основу продаје хартија од вредности које су расположиве за продају	914.676
621-721	Нето губитак по основу продаје хартија од вредности које су расположиве за продају	233.524
722-622	Нето добитак по основу продаје хартија од вредности које се држе до доспећа	46.524
622-722	Нето губитак по основу продаје хартија од вредности које се држе до доспећа	90
723-623	Нето добитак по основу продаје удела (учешћа)	131.706
623-723	Нето губитак по основу продаје удела (учешћа)	777
724-624	Нето добитак по основу продаје осталих пласмана	2.919
624-724	Нето губитак по основу продаје осталих пласмана	0
78	Нето приходи од курсних разлика	64.729.749
68	Нето расходи од курсних разлика	117.947.257
766	Приходи од дивиденди и учешћа	985.353
74,76 осим 766 и 769	Остали пословни приходи	3.652.249
75-65	Нето приходи по основу индиректних отписа пласмана и резервисања	1.731.915
65-75	Нето расходи по основу индиректних отписа пласмана и резервисања	27.803.156
63	Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	36.020.967
642	Трошкови амортизације	7.475.462
64 (осим 642),66 (осим 669)	Оперативни и остали пословни расходи	43.637.376
77	Приходи од промене вредности имовине и обавеза	209.069.771
67	Расходи од промене вредности имовине и обавеза	138.975.434

	OPERATING PROFIT (203-204+207-208+209-210+211-212+213-214+215-216+217-218+219-220+221+222+223-224-225-226-227+228-229)	44,144,544
	OPERATING LOSS (204-203+208-207+210-209+212-211+214-213+216-215+218-217+220-219-221-222+224-223+225+226+227-228+229)	9,188,492
769-669	Net gain from discontinued operation	0
669-769	Net loss from discontinued operation	0
	RESULT OF THE PERIOD - PROFIT BEFORE TAX (230-231+232-233)	44,144,544
	RESULT OF THE PERIOD - LOSS BEFORE TAX (231-230+233-232)	9,188,492
850	Tax on profit	2,601,107
861	Profit from created deferred tax assets and reduction of deferred tax obligations	624,592
860	Loss from deferring tax assets and creating deferred tax obligations	613,815
	PROFIT (234-235-236+237-238)	41,438,569
	LOSS (235-234+236+238-237)	9,072,847
	Gain per share (in dinars)	19,554
	Basic gain per share (in dinars)	21,479
	Reduced gain per share (in dinars)	15,593

Capital adequacy ratio and liquidity ratio on 31.12.2008

No	Indicators	Prescribed value	Realized value
1	2	3	4
1.	Capital adequacy ratio (1.1 x 100 / 1.2)	min. 12 %	23%
1.1.	Capital (in 000 dinars)		363,085,833
1.2.	Total risk assets (in 000 dinars)		1,600,133,128

	ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА (203-204+207-208+209-210+211-212+213-214+215-216+217-218+219-220+221+222+223-224-225-226-227+228-229)	44.144.544
	ГУБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА (204-203+208-207+210-209+212-211+214-213+216-215+218-217+220-219-221-222+224-223+225+226+227-228+229)	9.188.492
769-669	НЕТО ДОБИЦИ ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	0
669-769	НЕТО ГУБИЦИ ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	0
	РЕЗУЛТАТ ПЕРИОДА - ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (230-231+232-233)	44.144.544
	РЕЗУЛТАТ ПЕРИОДА - ГУБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (231-230+233-232)	9.188.492
850	Порез на добит	2.601.107
861	Добитак од креираних одложених пореских средстава и смањења одложених пореских обавеза	624.592
860	Губитак од смањења одложених пореских средстава и креирања одложених пореских обавеза	613.815
	ДОБИТАК (234-235-236+237-238)	41.438.569
	ГУБИТАК (235-234+236+238-237)	9.072.847
	Зарада по акцији (у динарима без пара)	19.554
	Основна зарада по акцији (у динарима без пара)	21.479
	Умањена (разводњена) зарада по акцији (у динарима без пара)	15.593

**Показатељ адекватности капитала и ликвидности
са стањем на дан 31.12.2008.**

Редни број	Показатељ пословања	Прописана вредност	Остварена вредност
1	2	3	4
1.	Адекватност капитала (1.1 x 100 / 1.2)	мин. 12 %	23%
1.1.	Капитал (у хиљадама динара)		363.085.833
1.2.	Укупна ризична актива (у хиљадама динара)		1.600.133.128